

Andreu Murillo, l'homenatge

a, una ètica

Andreu Murillo i Tudurí (Maó, 1930), autor d'una meritòria obra intel·lectual i política de més de trenta anys, acaba de rebre el premi Ramon Llull de les Lletres, atorgat pel Govern de les Illes Balears. El grup d'estudis nacionalistes Sus Balears, entre altres entitats, s'ha sumat als aplaudiments generals suscitats per aquest reconeixement arreu dels Països Catalans i ha dit que era l'homenatge a una trajectòria ètica.

L'endemà de rebre el Ramon Llull de mans de Francesc Antich, president del Govern balear, el professor Andreu Murillo deixà Palma ben aviat per tal de tornar a casa seva, a Menorca. Era el dia primer de març, i s'esqueia la Diada de Balears, commemorativa de l'entrada en vigor de l'Estatut d'Autonomia. Arreu de l'arxipèlag hi havia festa laboral, però el professor Murillo frisava com si fos una jornada feïnera qualsevol, d'aquelles que porten les hores comptades i farcides. La celebració de la Diada havia de ser, per a ell, no pas la indefectible folgança del comú de la gent, sinó l'assistència a unes sessions, en torn de matí i tarda, dedicades al debat sobre la penetració del pensament nacionalista a les Illes. Potser no hi ha una forma de viure la festa de l'autonomia més adequada que la de Murillo: contribuir a fer madurar el pensament nacionalista a casa nostra.

Una nòmina prolixa d'institucions culturals i de personalitats d'arreu dels Països Catalans li han adreçat la seva enhorabona per la distinció rebuda. Entre d'altres, Lluís Carod Rovira, líder d'Esquerra Republicana de Catalunya, l'editor Eliseu Climent, Manuel Castellet, president de l'Institut d'Estudis Catalans i tants noms destacats de Mallorca, Menorca i les Pitiuses, fins completar el cercle de les terres de parla catalana. L'exconseller Joan Mayol, un veterà dirigent del PSM de Mallorca, li adreçà unes lletres d'adhesió tot considerant-lo mereixedor del títol d'homenot de la cultura catalana a les Illes. El professor

Murillo es, en efecte, un veritable homenot de vàlua gens vulgar.

Va néixer a Maó el 22 de juny de 1930, en el si d'una família menestral represaliada durant la postguerra. L'avi s'havia fet sindicalista àcrata, a redós de la I Internacional, el pare pertanyia al ram de la fusta i mai no s'havia interessat per la militància política, però, en esclatar la guerra civil, es féu del Partit Comunista. Un cop acabada la guerra, li va caure a sobre la repressió franquista. El condemnaren a mort i en darrer extrem, li commutaren la pena capital encara que hagué de passar cinc anys a la Model de Barcelona. "Com pot imaginar-se —que fa Murillo tot d'una—, la repressió a ca nostra va ser molt dura. Jo, enmig d'aquesta situació familiar, em vaig topar, no pas amb una ideologia que hagués crescut i madurat en la meua consciència, sinó amb una herència punyent". Explica, en aquest sentit, que els seus orígens ideològics no foren, d'antuvi, una conseqüència intel·lectual conscient i buscada, sinó l'allau d'un context trobat. Amb aquella mena d'antecedents resultava impossible no situar-se en altra franja ideològica que l'esquerra política. Més tard, aquella arrel el portaria a evolucionar vers el pensament nacionalista i d'esquerres, fins convertir-se en un dirigent insular respectat arreu de les Balears. Una lectura cabdal va introduir-lo en les conviccions nacionalistes. Ramon Bastardes, d'Edicions 62, li va enviar a casa l'obra de Joan Fuster *Nosaltres els valencians*. De llavors ençà, tot en el seu pensament va evolucionar d'una altra manera.

Fill únic, a nou anys ajudava la mare a muntar peces de bijuteria: el vell treball obrer dels anys de la misèria de postguerra, exercit en l'àmbit domèstic fora d'una qualsevol regulació i amb nul·les garanties laborals i socials. Eren, tanmateix, els únics guanys a l'abast per sobreviure, i, alhora, per acomplir la idea tossuda de la mare: que l'al·lot tingués estudis. Amb onze anys pogué entrar a l'institut de segon ensenyament. En acabar el cicle, però, recorda: "no vaig saber què fer després", perquè la Universitat havia quedat per a ell descartada per raons econòmiques. "No po-

compromís polític i social el va convertir en militant de primera hora del PSM menorquí, partit pel qual va ser elegit conseller del primer Consell de Menorca (1979). Fou també membre redactor de l'Estatut d'Autonomia, malgrat que el text final no perfilà la mena d'autogovern que ell defensava vivament. A més, va pertànyer a la primera corporació del Consell General Interinsular. A Menorca, en el quadrienni preautonòmic, de 1979 a 1983, dirigí la Conselleria de Cultura amb més il·lusió que competències polítiques. Si més no, però, va deixar-hi imprès un cert tarannà personal

renovador autor de la segona meitat del segle XX. "No he fet cap aportació original al mètode historiogràfic", reconeix, però la seva obra ha estat verament excepcional. El seu mèrit és haver aplicat a la revisió històrica de Menorca els millors corrents de l'escola historiogràfica de Vicens Vives i de Josep Fontana. Per als postulats del primer, el professor Murillo hi fa de renovador, mitjançant l'anàlisi de la història a la llum de les perspectives demogràfica, econòmica i social. I de la mà del mestre Fontana, Murillo aconsegueix que la historiografia insular abandoni el mètode discursiu imperant aleshores, per abastar la interpretació del fet històric. "Després de l'etapa en què es creia que la història consistia a aportar el coneixement documental del passat i la descripció dels fets —raona el professor menorquí—, calia assolir l'estadi de la interpretació. Vull dir d'estudiar els sistemes econòmics de cada època, perquè segons eren aquests, així havia de ser la respectiva organització social i, en darrer terme, la ideologia dominant".

Murillo ha aplicat a la seva sòlida bibliografia "un concepte marxista de la història, que busca l'anàlisi realista i la basa en la consideració del factor de l'economia i del poder econòmic". Abans d'ell ningú no ho havia fet a Menorca.

"Pens modestament que he treballat una historiografia que, alhora, ha implicat una lluita contra les 'ucronies' de la llarga tradició discursiva de la història de Menorca". Explica que les "ucronies" són aquelles formes d'utopia que, en lloc de projectar-se sobre el futur, es fixen en el passat. "He mirat, rigorosament, de combatre tantes i tantes utopies traslladades sobre el passat històric menorquí. La 'ucronia' potser més grossa és la dels anglesos, aquella tendència dels autors d'atribuir a les dominacions estrangeres del segle XVIII tota casta d'avenços i de progressos imaginables".

Actualment, enllesteix la revisió d'un parell de llibres nous abans d'enviar-los a la impremta. Llegir-los i aprendre les lliçons que contindran serà la confirmació de l'homenatge a la seva ètica, insubornable i far de les noves generacions.

Andreu Murillo rep el guardó de mans del president del Govern Balear, Francesc Antich. La personalitat de Murillo ultrapassa els límits de l'acció política.

dia anar-me'n, perquè no teníem per pagar-me una carrera, ni de noves!" Així és que va optar per fer-se mestre, cursant per lliure i examinant-se a la Normal de Palma (1951). Amb el títol flamant de batxiller a la butxaca, i ateses les penúries familiars, "potser hagués estat fàcil —diu— d'haver-me desclassat. Però no, les coses no anaren per aquí, ans romangueren en el seu camí natural", que puntualitza. És així que el nervi de la seva trajectòria vital s'ha mantingut atansat a una coherència d'esquerres i, particularment, fidel a la lluita pels drets nacionals del poble de Menorca, d'identitat inequívocament catalana, segons ell mateix manifesta.

En la transició democràtica el seu

irreversible en el tractament institucional dels afers de la cultura que després ningú no ha pogut malmetre del tot. Murillo va establir el model de conseller de Cultura en unes institucions pensades no per servir Madrid, sinó per endegar l'autogovern de Menorca.

Açò no obstant, la seva personalitat ultrapassa els límits de l'acció política. Home d'una notable qualitat intel·lectual, va poder assolir la desitjada llicenciatura universitària en Filosofia i Lletres per la Universitat de Barcelona (1974), en l'especialitat en Història, amb la qual havia somniat tota sa vida. Segurament, el professor Murillo passarà als annals de la historiografia menorquina com el més excel·lit, rigorós i

Miquel Àngel Limón